Anna Maria Rak[1]
Agata Mirończuk[2]
Zakład Agrobiznesu
Akademia Podlaska
Siedlce

Zmiany bezrobocia na wiejskim rynku pracy po integracji Polski z Unią Europejską

Changes of unemployment in the rural labour market after the integration of Poland with the European Union

Abstract. The purpose of the present study was to show the changes of rural unemployment after the integration of Poland with the European Union. The analysis was carried out on data coming from the Research of Economic Activity of Polish Residents made by GUS in the second quarter of 2004 and in the fourth quarter of 2007. The results of the investigations indicate advantageous changes occurring in the field of rural unemployment, resulting from the availability of the EU funds and also from opening labour markets by some countries of the former EU-15. The changes include inter alia a reduction of the rate of unemployment and a decrease in the scale of long-term unemployment. Still, the unemployment of landless dwellers of rural areas remains a serious problem.
Key words: Research of Economic Activity of Polish Residents, unemployment structure, unemployment rate

Synopsis. Celem niniejszego opracowania było przedstawienie zmian bezrobocia wiejskiego po integracji Polski z Unią Europejską. Analizę przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności Polski realizowanych przez GUS w II kwartale 2004 i IV kwartale 2007 roku. Przedstawione wyniki badań wskazują na korzystne zmiany zachodzące w obszarze bezrobocia wiejskiego wynikające z dostępu Polski do funduszy unijnych, a także z otwarcia rynków pracy przez niektóre kraje dawnej „piętnastki". Zmiany te dotyczą między innymi obniżenia wskaźników charakteryzujących bezrobocie oraz ograniczenia skali bezrobocia długookresowego. Nadal jednak poważnym problemem pozostaje bezrobocie dotyczące bezrolnych mieszkańców obszarów wiejskich.
Słowa kluczowe: Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności Polski, struktura bezrobocia, stopa bezrobocia

Wstęp

Pomimo wyraźnego spadku podstawowych wskaźników charakteryzujących rozmiar bezrobocia w Polsce, problem bezrobocia wiejskiego nadal pozostaje częstym przedmiotem dyskusji podejmowanych zarówno na płaszczyźnie nauki jak i praktyki. Specyfika bezrobocia na wiejskim rynku pracy wynika z obecności na nim dwóch typów społeczności, tj. ludności związanej z prowadzeniem gospodarstwa rolnego i ludności bezrolnej oraz z występowania tzw. bezrobocia ukrytego [Witkowski 2005].

[1] Dr inż., email: arak@ap.siedlce.pl
[2] Dr, email: jmiron@go2.pl

Wielkość bezrobocia wiejskiego jest ponadto miernikiem racjonalności gospodarowania zasobami ludzkimi, przesądza o obecnych i przyszłych możliwościach rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich, a w konsekwencji o sytuacji dochodowej i komforcie życia ludności wiejskiej. Efektywność wykorzystania zasobów pracy na wsi wywiera również istotny wpływ na koszty produkcji, w tym produkcji żywności, które nie tylko warunkują jej opłacalność dla wytwórców, ale także konkurencyjność ekonomiczną na rynku krajowym i międzynarodowym [Sosnowska 2002].

Celem opracowania jest przedstawienie zmian bezrobocia na wiejskim rynku pracy po przystąpieniu Polski do struktur unijnych. Podstawowe źródło informacji stanowiły dane z Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności Polski (BAEL) zrealizowane przez GUS w II kwartale 2004 i IV kwartale 2007 roku. Zgromadzone informacje opracowane zostały metodą indukcji, polegającą na wyprowadzeniu wniosków z przeprowadzonych obserwacji.

Problemy pomiaru bezrobocia wiejskiego

W badaniach poziomu i struktury bezrobocia na obszarach wiejskich występuje szereg trudności o charakterze metodycznym. Pierwszą z nich jest empiryczne uchwycenie wielkości bezrobocia. Na ogół do kategorii bezrobotnych zalicza się osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie pracują zawodowo, aktywnie poszukują pracy i są gotowe do jej podjęcia oraz są zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy. Jednak, z punktu widzenia specyfiki wiejskiego rynku pracy w Polsce, określenie to obarczone jest istotnymi nieścisłościami. Jedną z nich stanowi rozbieżność pomiędzy realną a deklarowaną gotowością podjęcia pracy. Z badań wynika, że znaczna liczba osób, które deklarują, iż szukają zatrudnienia, w praktyce jedynie rejestruje się w urzędzie pracy. Trudno to uznać za aktywny sposób poszukiwania pracy, tym bardziej, że nierzadko postawie takiej towarzyszy uchylanie się od przyjęcia oferty proponowanej przez urząd pracy. Dlatego nie bezzasadne wydaje się coraz częściej spotykane wśród ekonomistów stwierdzenie, że zastosowanie w Polsce międzynarodowych definicji bezrobocia doprowadziłoby do znacznego jego obniżenia.

Z drugiej jednak strony, część ludności wiejskiej w wieku produkcyjnym, mieszkająca w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, nie jest uprawniona do rejestrowania się w charakterze osób bezrobotnych, a ponadto nie ma motywacji do takiej rejestracji [Michna 2001]. W tym aspekcie realne bezrobocie wiejskie obejmuje nie tylko bezrobocie rejestrowane, ale także tzw. bezrobocie ukryte, wyrażające się w nadwyżce siły roboczej w gospodarstwach rolnych. Bezrobocie ukryte obejmuje osoby w wieku produkcyjnym, których odejście z gospodarstwa nie spowodowałoby zachwiania produkcji rolniczej, lecz które z powodu braku możliwości zatrudnienia pozostają w gospodarstwach rodzinnych. Ten rodzaj bezrobocia w Polsce jest aktualnie zjawiskiem nierozpoznanym i trudnym do diagnozowania.

Podstawowymi źródłami informacji o stanie i strukturze bezrobocia w Polsce są dane statystyczne pochodzące z bieżącej rejestracji bezrobotnych, prowadzonej przez urzędy pracy podległe Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej, oraz Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) realizowane przez Główny Urząd Statystyczny. Ponadto problematyka bezrobocia jest przedmiotem badań prowadzonych w ramach powszechnych spisów ludności i powszechnych spisów rolnych.

Statystyki Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej opierają się na definicji osoby bezrobotnej określonej w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Zarejestrowanie danej osoby jako bezrobotnej możliwe jest dopiero po spełnieniu przez nią licznych warunków zapisanych w ustawie. Zaletą systemu rejestracji jest miesięczna częstotliwość opracowywania danych, możliwość dysponowania informacjami o bezrobociu w przekroju lokalnych rynków pracy (zasięg działania powiatowych urzędów pracy) oraz możliwość analizy (od 1992 roku) napływu i odpływu bezrobotnych. Dane o bezrobociu, publikowane w oparciu o rejestry powiatowych urzędów pracy, przedstawiają tzw. bezrobocie rejestrowane. W myśl ustawy prawo do rejestrowania się w charakterze osoby bezrobotnej posiadają członkowie gospodarstw domowych, w skład których wchodzi użytkownik gospodarstwa rolnego, jeśli ma ono powierzchnię mniejszą niż 2,0 ha przeliczeniowe, co powoduje, iż część bezrobocia na wsi nie może być ujawniona poprzez rejestry urzędów pracy.

Dla potrzeb bardziej wszechstronnej oceny sytuacji i zmian na rynku pracy od 1992 roku prowadzone są przez GUS Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Podstawową zaletą tych badań jest wyróżnienie trzech kategorii ludności, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo, co stwarza możliwość precyzyjnego wnioskowania o całościowych zmianach zachodzących na rynku pracy. Ponadto badania te dostarczają bogatszych niż rejestry powiatowych urzędów pracy informacji o cechach społeczno-demograficznych wszystkich trzech kategorii ludności. Przyjęta w badaniach definicja bezrobotnego opiera się na standardach międzynarodowych (definicja Międzynarodowej Organizacji Pracy, MOP) i nie jest związana z faktem rejestracji w urzędach pracy. Jest ona bardziej rygorystyczna w stosunku do definicji stosowanej przez urzędy pracy. W rozumieniu MOP bezrobotnym pozostaje osoba, która nie pracuje więcej niż 1 godzinę w tygodniu. Ze względu na ostrzejsze kryteria wyodrębniania osób bezrobotnych przyjmuje się, że badania aktywności ekonomicznej ludności dają obraz bezrobocia minimalnego.

W stosunku do wielkości bezrobocia rejestrowanego przez urzędy pracy poziom bezrobocia na wsi szacowany na podstawie BAEL jest niższy, nie obejmuje bowiem częściowo zbędnej siły roboczej w gospodarstwach rolnych, w których stopień wykorzystania pracy niektórych członków rodziny jest niewielki. Bezrobotni wchodzący w skład chłopskiego gospodarstwa domowego z braku innych zajęć na ogół uczestniczą w pracach w gospodarstwie rolnym, co w myśl definicji przyjętej w BAEL wyklucza możliwość zakwalifikowania ich do bezrobotnych.

Bezrobocie na obszarach wiejskich w Badaniach Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)

Analiza danych dotyczących liczby bezrobotnych oraz stopy bezrobocia według BAEL (tabela 1) pozwala zaobserwować dwa zjawiska dotyczące skali i dynamiki bezrobocia na wsi w porównaniu z miastem. Po pierwsze, w każdym roku stopa bezrobocia była niższa na wsi niż w miastach. Jest to w znacznej mierze wynik przyjętej w BAEL definicji bezrobotnego, eliminującej z tej kategorii osoby pracujące nawet dwie godziny w tygodniu, co częściej ma miejsce w gospodarstwach rolnych niż w miastach. Po drugie spadek bezrobocia w okresie lat 2002-2007 był większy w mieście (58,8%) niż na wsi (53,5%). Spowodowane to jest mniejszą liczbą powstających miejsc pracy na wsi, niższymi kwalifikacjami zawodowymi ludności wiejskiej, często brakiem informacji o wolnych

miejscach pracy oraz brakiem doświadczenia w poszukiwaniu pracy. W rezultacie stopa bezrobocia na wsi stanowiła w 2002 roku 80,7% stopy bezrobocia w mieście, a w IV kwartale 2007 roku stosunek ten wzrósł do 90,9%. Na wysokim poziomie nadal utrzymuje się również udział bezrobotnych mieszkających na wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych w kraju.

Tabela 1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia według badań aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w latach 1992 -2007

Table 1. Number of unemployed and unemployment rate according to the research of economic activity of population in 1992-2007

Rok	Bezrobotni według BAEL						Udział bezrobotnych mieszkających na wsi
	ogółem		miasto		wieś		
	tys.	stopa, %	tys.	stopa, %	tys.	stopa, %	%
1992	2394	13,7	1686	15,8	708	10,3	29,6
1993	2595	14,9	1751	16,9	844	12,0	32,5
1994	2376	13,9	1542	14,8	834	12,4	35,1
1995	2232	13,1	1432	13,7	800	12,2	35,8
1996	1961	11,5	1254	12,0	707	10,7	36,1
1997	1737	10,2	1126	10,7	611	9,3	35,2
1998	1827	10,6	1182	11,1	645	9,9	35,3
1999	2641	15,3	1711	15,9	930	14,5	35,2
2000	2761	16,0	1824	16,9	937	14,3	33,9
2001	3186	18,5	2103	19,6	1083	16,7	34,0
2002	3375	19,7	2260	21,3	1115	17,2	33,0
2003	3273	19,3	2197	20,9	1076	16,6	32,9
2004	3081	18,0	2021	19,1	1060	16,2	34,4
2005	2893	16,7	1860	17,4	1033	15,7	35,7
2006	2076	12,2	1328	12,7	748	11,5	36,0
2007	1448	8,5	930	8,8	518	8,0	35,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie publikacji GUS [Aktywność… 1993-2008].

W obydwu analizowanych okresach najliczniejszą kategorię bezrobotnych stanowiły osoby powracające do pracy po przerwie (tabela 2). Udział tych osób w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 43,6% w II kwartale 2004 roku oraz 34,6% w IV kwartale 2006 roku, w tym wśród kobiet odpowiednio 47,5% i 36,6%. Na uwagę zasługuje jednak zmniejszenie udziału tej kategorii (o 7 pkt. procentowych) w ciągu analizowanego okresu. Zwiększyła się natomiast grupa osób samodzielnie rezygnujących z pracy (o 5,6 pkt. proc.) oraz zasilających bezrobocie na skutek utraty zatrudnienia (o 3,3 pkt. proc.). Niepokojąco wysoki jest wzrost (o 27,5 pkt. proc.) udziału absolwentów w ogólnej liczbie osób, które powinny podjąć pracę po raz pierwszy. Jest to związane z wchodzeniem na rynek pracy osób z wyżu demograficznego lat osiemdziesiątych. W trudnej sytuacji znalazła się zwłaszcza młodzież wiejska niechłopska, która w stosunku do młodzieży miejskiej cechuje się niższą mobilnością zawodową i przestrzenną na skutek bariery wykształcenia, licznych barier kulturowych oraz wyraźnej bariery mieszkaniowej.

Za korzystne w analizowanym okresie należy uznać zmiany w strukturze bezrobotnych według czasu poszukiwania pracy, w tym przede wszystkim ograniczenie bezrobocia długookresowego (trwającego powyżej 12 miesięcy). Jest ono szczególnie trudne do likwidacji, ponieważ odpływ do zatrudnienia najsilniej następuje w początkowym okresie bezrobocia, później szanse na zatrudnienie stopniowo maleją, a kapitał ludzki ulega deprecjacji. Według badań przeprowadzonych przez CBOS osoby pozostające bez pracy w dłuższym okresie czasu są zwykle bardziej bierne, rzadziej podejmują wysiłek znalezienia zatrudnienia, mają znacznie mniejsze kwalifikacje i brak motywacji do ich podnoszenia [Bezrobotni... 2007].

Udział bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy spadł o prawie 6 pkt. proc., co było bezpośrednio związane ze zmniejszeniem liczby bezrobotnych i obniżeniem stopy bezrobocia. Odsetek osób korzystających z zasiłku był jednak nieznacznie wyższy (o 0,9 pkt. proc.) w roku 2007 niż w 2004, co świadczy o większej rotacji bezrobotnych, tj. częstszym występowaniu w ich karierze zawodowej okresów braku zatrudnienia uprawniających do pobierania zasiłku.

W obydwu analizowanych okresach najpopularniejszą formą poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne było korzystanie z wiedzy oraz kontaktów krewnych i znajomych. Z tej formy poszukiwania zatrudnienia skorzystało łącznie 80,6% bezrobotnych mieszkańców wsi w II kwartale 2004 roku i 82,2% w IV kwartale 2007 roku. Dość powszechnymi metodami poszukiwania pracy było również składanie oferty pracy w urzędzie pracy i analiza ofert zgromadzonych przez te urzędy, a także składanie oferty bezpośrednio w zakładach pracy.

Analiza struktury bezrobotnych ze względu na płeć wskazuje na nieznaczną przewagę mężczyzn w ogólnej liczbie osób bezrobotnych, zarówno w II kwartale 2004, jak i w IV kwartale 2007 roku (tabela 3). W analizowanym okresie procentowa przewaga mężczyzn uległa jednak zmniejszeniu o 4,1 pkt. proc.

W strukturze bezrobotnych według kryterium wieku najliczniejszą grupę stanowili ludzie młodzi, którzy nie przekroczyli 35 roku życia. Odsetek osób bezrobotnych w tym wieku wzrósł z 58,4% w roku 2004 do 60,4% na koniec roku 2007. Stopa bezrobocia, obliczona dla różnych grup wiekowych, była zdecydowanie wyższa dla roczników młodszych niż starszych. W roku 2007 niepokojąco wysoka stopa bezrobocia (20,3%) dotyczyła najmłodszych uczestników rynku pracy, tj. osób w wieku 15-24 lata. Do tej kategorii bezrobotnych należą zwykle osoby wchodzące po raz pierwszy na rynek pracy i nie posiadające wymaganego przez pracodawców doświadczenia zawodowego. Wysoka stopa bezrobocia wśród osób najmłodszych jest również związana z wyżem demograficznym lat osiemdziesiątych.

W obydwu analizowanych kwartałach najmniejsze trudności w znalezieniu pracy miały osoby z wykształceniem wyższym. Stopa bezrobocia dla tej grupy ludności wynosiła odpowiednio 8,6% oraz 5,7%. Najwyższy poziom stopy bezrobocia odnotowano natomiast wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, co świadczy o braku zapotrzebowania na pracowników niewykwalifikowanych. W związku z tym optymistycznymi wydają się dane statystyczne ostatnich lat, które wskazują na nieznaczną poprawę wykształcenia i przygotowania zawodowego ludności wiejskiej. W dużej mierze poprawa ta wynika z naturalnych procesów odchodzenia z pracy osób najstarszych legitymujących się wykształceniem najniższym. Jednocześnie obserwowany jest wzrost liczby młodzieży uczącej się i studiującej. Edukacja stała z jednej strony sposobem poszerzania wiedzy i umiejętności, ale z drugiej również metodą na problemy związane ze

znalezieniem pracy. Stopniowa poprawa poziomu wykształcenia ludności wiejskiej nie jest jednak zadowalająca i na pewno nie można mówić o zatarciu luki edukacyjnej pomiędzy miastem i wsią oraz pomiędzy rolnikami polskimi a rolnikami wysoko rozwiniętych krajów UE [Stawicka 2006].

Tabela 2. Struktura grupy bezrobotnych mieszkańców wsi według kategorii bezrobotnych, okresu poszukiwania pracy i metod poszukiwania pracy w II kwartale 2004 i IV kwartale 2007 roku, %

Table 2. Structure of the population of unemployed dwellers of rural areas according to the unemployed category, period of job search and methods of job search in the 2nd quarter of 2004 and the 4th quarter of 2007, %

Cecha bezrobocia	Rok 2004			Rok 2007		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
Ogółem bezrobotnych, tys.	1167	649	518	518	267	251
Ogółem bezrobotnych, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kategorie bezrobotnych						
• stracili pracę	25,8	31,1	19,3	29,1	30,7	27,5
• zrezygnowali z pracy	2,3	2,1	2,5	7,9	11,3	4,8
• powracają do pracy po przerwie	43,6	40,5	47,5	34,6	32,2	36,6
• podejmują pracę po raz pierwszy	28,3	26,3	30,7	28,4	25,8	31,1
w tym: absolwenci	13,3	14,0	12,6	40,8	33,3	47,4
Czas poszukiwania pracy						
• do 6 miesięcy	30,22	33,1	26,7	40,2	40,8	39,4
• 7-12 miesięcy	23,6	23,0	24,1	20,8	20,6	21,5
• 13 i więcej miesięcy	46,2	43,9	49,2	39,0	38,6	39,1
Zarejestrowani w urzędzie pracy	78,7	78,6	79,0	72,8	68,5	76,9
• w tym pobierający zasiłek	12,1	16,7	6,4	13,0	18,6	7,8
Bezrobotni poszukujący pracy przez						
• powiatowy urząd pracy	75,8	75,0	77,0	72,8	70,8	74,5
• prywatne biuro pośrednictwa pracy	6,2	6,5	5,8	6,6	8,2	4,8
• ogłoszenia w prasie	21,4	21,4	21,4	27,6	28,5	26,7
• bezpośredni kontakt z zakładem pracy	65,7	68,6	62,4	62,4	65,2	59,4
• krewnych i znajomych	80,6	81,4	79,7	82,2	82,4	82,5
• podjęcie starań o zorganizowanie własnego miejsca pracy	2,5	3,7	1,0	2,3	3,4	-
• uczestniczenie w testach, rozmowach kwalifikacyjnych	9,0	8,9	9,1	11,0	8,6	13,5

Źródło: [Aktywność… 2004-2008].

Diagnozowanie bezrobocia na obszarach wiejskich wymaga również przeprowadzenia analizy poziomu bezrobocia w dwóch typach gospodarstw domowych, tj. z użytkownikiem i bez użytkownika gospodarstwa rolnego. Między tymi typami występują istotne różnice w zakresie stosunków pracy (w pierwszym występuje praca rodziny, w drugim praca najemna). Porównanie stopy bezrobocia dla tych dwóch grup ludności (tabela 4) wskazuje

na wyższy poziom bezrobocia wśród ludności zamieszkującej w gospodarstwach bezrolnych (29,0% w II kwartale 2004 r. i 11,6% w IV kwartale 2007 r.). Bezrobotni w tego typu gospodarstwach to, pomijając poszukujących pracy po raz pierwszy, głównie osoby pracujące poprzednio poza rolnictwem oraz pracownicy dawnego sektora uspołecznionego w rolnictwie (głównie PGR). Wśród ludności związanej z gospodarstwem rolnym stopa bezrobocia była prawie trzykrotnie niższa i wynosiła odpowiednio 10,0% i 4,8%.

Tabela 3. Struktura populacji bezrobotnych oraz stopa bezrobocia na wsi według płci, wieku i poziomu wykształcenia w II kwartale 2004 i IV kwartale 2007 roku, %

Table 3. Structure of the unemployed population and unemployment rate in rural areas according to gender, age and level of education in the 2nd quarter of 2004 and the 4th quarter of 2007, %

Kategoria bezrobotnych	Struktura w roku		Stopa bezrobocia w roku	
	2004	2007	2004	2007
Ogółem	100,0	100,0	18,2	8,0
w tym kobiety	44,4	48,5	18,8	9,0
Wiek				
• 15-24 lat	28,1	33,2	38,1	20,3
• 25-34 lat	30,3	27,2	20,4	8,0
• 35-44 lat	20,0	17,0	13,8	5,3
• 45 lat i więcej	21,6	22,6	11,8	5,3
Wykształcenie				
• wyższe	3,6	7,9	8,6	5,7
• średnie zawodowe	19,9	25,7	16,1	7,9
• średnie ogólnokształcące	6,3	8,5	21,3	11,3
• zasadnicze zawodowe	46,5	40,2	19,6	8,0
• gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe	23,7	17,7	20,0	8,3

Źródło: jak w tabeli 2.

Bezrobocie bezrolnych mieszkańców wsi utrzymuje się stale na znacznie wyższym poziomie w stosunku do bezrobocia posiadaczy gospodarstw lub osób z nimi związanych. Jest ono także wyższe w porównaniu z miastem. Niskie wskaźniki bezrobocia w rodzinach chłopskich wynikają przede wszystkim z przyjętej w BAEL definicji bezrobotnego, która, jak wcześniej wspomniano, eliminuje z kategorii bezrobotnych osoby pracujące więcej niż jedną godzinę w badanym tygodniu.

W okresie między II kwartałem 2004 roku a IV kwartałem 2007 roku stopa bezrobocia na wsi, według danych BAEL, spadła z 18,8% do 8,0%. Obniżenie stopy bezrobocia w grupie gospodarstw rolnych było rezultatem podobnego spadku stopy bezrobocia kobiet (o 9,8 pkt. proc.) i mężczyzn (o 10,4 pkt. proc.). Z kolei w gospodarstwach domowych nie związanych z rolnictwem indywidualnym spadek stopy bezrobocia wynikał z większego obniżenia stopy bezrobocia wśród mężczyzn (o 18,0% pkt. proc.) niż wśród kobiet (o 16,7% pkt. proc.)

Tabela 4. Struktura populacji bezrobotnych i stopa bezrobocia według płci i typu gospodarstwa domowego na wsi w II kwartale 2004 i IV kwartale 2007 roku, %

Table 4. Structure of the unemployed population and unemployment rate according to gender and type of household in the rural areas in the 2nd quarter of 2004 and the 4th quarter of 2007, %

Płeć bezrobotnych	Rok	Ogółem	Gospodarstwa domowe	
			rolne	bezrolne
Ogółem, tys.	2004	1167	367	800
	2007	518	167	351
Ogółem, %		100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	2004	55,6	55,0	55,9
	2007	51,5	53,9	50,4
Kobiety	2004	44,4	45,5	44,1
	2007	48,5	46,1	49,6
Stopa bezrobocia, %				
Ogółem	2004	18,2	10,0	29,0
	2007	8,0	4,8	11,6
Mężczyźni	2004	17,7	9,7	28,2
	2007	7,3	4,6	10,2
Kobiety	2004	18,8	10,4	30,2
	2007	9,0	5,1	13,5

Źródło: jak w tabeli 2.

Wnioski

1. Od połowy roku 2004 do końca 2007 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych oraz stopy bezrobocia wśród wszystkich kategorii bezrobotnych mieszkańców wsi. Jest to rezultat wzrostu gospodarczego wynikającego między innymi z uzyskania przez Polskę dostępu do funduszy unijnych oraz otwarcia rynków pracy przez niektóre kraje dawnej „piętnastki".
2. Za korzystną zmianę w strukturze bezrobocia wiejskiego w analizowanym okresie należy uznać wyraźne ograniczenie problemu bezrobocia długookresowego. Zmniejszenie tego typu bezrobocia pociąga za sobą szereg korzyści o charakterze ekonomicznym i społecznym.
3. Niekorzystnym zjawiskiem na wiejskim rynku pracy jest duży udział w strukturze bezrobotnych osób młodych, w tym również absolwentów. Ograniczenie tego problemu wymaga dostosowania systemu szkolnictwa średniego na terenach wiejskich do struktury rodzajowej popytu na pracę oraz rozwoju różnego typu form edukacji pozaszkolnej.
4. Przeprowadzone obserwacje wskazują na utrzymujący się problem bezrobocia wśród bezrolnych mieszkańców wsi. Zasadniczym warunkiem wzrostu racjonalnego zatrudnienia tej grupy ludności jest uruchomienie nowych i zdynamizowanie dotychczasowych kierunków działalności pozarolniczej w ramach organizacyjnych

indywidualnych gospodarstw rolnych oraz przyspieszenie wielofunkcyjnego rozwoju wsi.

Literatura

Aktywność ekonomiczna ludności Polski w roku 1992. [1993]. GUS, Warszawa [analogicznie lata 1993-2007, publikacje w latach 1994-2008].

Bezrobotni o swojej sytuacji życiowej. Komunikat z badań. [2007]. CBOS, Warszawa, ss. 3 i 15 .

Michna W. [2001]: Zatrudnienie i bezrobocie w obszarach wiejskich i w rolnictwie. IPiSS, Warszawa, ss. 10.

Sosnowska B. [2002]: Bezrobocie na wsi polskiej i niektóre sposoby jego ograniczania. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* nr 6, s. 16.

Stawicka E. [2006]: Kapitał ludzki w indywidualnych gospodarstwach rolnych (na przykładzie województwa mazowieckiego). [W:] Samorządy i społeczności lokalne w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich. M. Adamowicz (red.). Wydawnictwo SGGW, Warszawa, ss. 159-160.

Witkowski J. [2005]: Specyfika wiejskiego rynku pracy w Polsce. *Kontrola Państwowa* nr 2, s. 33-34.